

بررسی بودجه‌ریزی در دانشگاه علوم انتظامی و راه کارهای اصلاح آن

رضا جوادیان^۱، علی اصغر آقایی^۲، غلامرضا مرادی^۳ و جعفر علی قادری^۴

تاریخ دریافت: ۱۳۸۹/۱۱/۱۷

تاریخ اصلاح: ۱۳۹۰/۰۲/۲۵

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۰/۰۲/۲۱

چکیده

زمینه و هدف: دانشگاه علوم انتظامی به‌عنوان تنها مرکز آموزش عالی در نیروی انتظامی سهم عمده‌ای در تربیت افسران و همچنین ارتقاء سطح علمی و تحصیلی آنان دارد. با توجه به اهمیت دانشگاه در تأمین اهداف نیروی انتظامی و نقش انکارناپذیر بودجه‌ریزی به‌عنوان ابزاری مهم در دست مدیران، بررسی و تجزیه و تحلیل آن، هدف اصلی این پژوهش می‌باشد.

روش: در این تحقیق کاربردی از روش توصیفی-پیمایشی استفاده شده است. جامعه آماری ۴۲ نفر از روسا، اعضا هیئت علمی و مسئولین بودجه و مالی دانشگاه و دانشکده‌های تابعه که اطلاعات نسبتاً خوبی از بودجه‌ریزی دارند بوده و به علت محدودیت نفقات، پژوهش به‌صورت تمام‌شمار انجام شده است. برای جمع‌آوری داده‌ها از مصاحبه، پرسشنامه و مطالعه کتابخانه‌ای استفاده شده است.

یافته‌ها: بر اساس تحلیل فرضیه، کارا نبودن بودجه‌ریزی دانشگاه به تأیید رسید و سپس پیشنهادهایی برای اصلاح بودجه‌ریزی فعلی دانشگاه ارائه شد.

نتیجه‌گیری: با توجه به محدودیت‌هایی که به علت از بالا به پایین بودن نظام برنامه‌ریزی و بودجه‌ریزی دانشگاه وجود دارد، موجی شده تا از حالت استقلال در امر بودجه‌ریزی که دیگر دانشگاه‌های کشور، کم و بیش از آن برخوردارند، بی‌بهره مانده و همچنین فقدان یک طرح بلندمدت، میان‌مدت و کوتاه‌مدت که در دانشگاه قابلیت اجرایی داشته باشد از موضوعات مهم دیگر است.

کلیدواژه:

بودجه‌ریزی Budgeting، بودجه Budget، آموزش عالی Higher education، روش بودجه‌ریزی Budgeting method، کارایی Efficiency، دانشگاه علوم انتظامی IRI Police university (IRIPU)، استقلال بودجه‌ریزی Budget independence.

□ استناد: جوادیان، رضا؛ آقایی، علی اصغر؛ مرادی، غلامرضا؛ قادری، جعفر علی (۱۳۹۰). تابستان. بررسی بودجه‌ریزی در دانشگاه علوم انتظامی و راه کارهای اصلاح آن. فصلنامه مطالعات مدیریت/انتظامی، ۶ (۲)، ۳۳۶-۳۲۵.

۱. عضو هیات علمی دانشگاه علوم انتظامی (نویسنده مسئول) - ۰۲۱۴۸۹۳۱۸۰۶
۲. دکترای مدیریت سیستم‌ها، عضو هیات علمی دانشگاه علوم انتظامی
۳. عضو هیات علمی دانشگاه علوم انتظامی
۴. عضو هیات علمی دانشگاه علوم انتظامی

مقدمه

سازمان‌ها برای نیل به موفقیت به ابزارهای گوناگونی نیازمند دارند و یکی از مهم‌ترین این ابزارها بودجه می‌باشد. نیاز جوامع همواره نامحدود است بدین لحاظ سازمان‌هایی که از منابع محدود خود با مدیریت علمی و صحیح استفاده نموده و منابع محدود خود را به بهترین نحو به‌کارگیرند موفق خواهند بود. به بیانی می‌توان گفت که جایگاه بودجه و بودجه‌ریزی نقش مهمی در موفقیت و عدم موفقیت یک سازمان دارد. پژوهش در نظر گرفته شده در این مقاله در ارتباط با دانشگاه علوم انتظامی به‌عنوان تنها مرکز آموزش عالی ناجا که سهم عمده‌ای در تربیت افسران و همچنین ارتقاء سطح علمی و تحصیلی آنان دارد، می‌باشد. از طرفی با توجه به نقش بسیار حساس این دانشگاه در اجرای اهداف ناجا و هم‌چنین نقش انکارناپذیر بودجه‌ریزی در رسیدن به این اهداف، این تحقیق در پی آن است تا روش کنونی بودجه‌ریزی در دانشگاه علوم انتظامی را مورد نقد و ارزیابی قرار داده و بررسی نماید که آیا روش بودجه‌ریزی دانشگاه توانایی تحقق اهداف آن را دارد یا خیر و در صورت منفی بودن با ارائه راهکارهای مناسب نسبت به اصلاح آن اقدام نماید. با توجه به جایگاه بسیار مهم بودجه‌ریزی در هر سازمان و یا دستگاه اجرایی مانند دانشگاه علوم انتظامی و نقش انکارناپذیر آن در موفقیت یا شکست آن سازمان، به نظر می‌رسد برای تحقق اهداف و مأموریت‌ها استفاده از بودجه‌ریزی کارا و بهینه الزامی است. که این مهم از طرفی باعث جلوگیری از اتلاف منابع مادی و معنوی شده و از طرف دیگر باعث هدایت فعالیت‌ها در راستای اهداف و برنامه‌های دانشگاه خواهد شد. لذا این سؤال مطرح است، آیا بودجه‌ریزی در دانشگاه علوم انتظامی از کارایی لازم برخوردار است؟

از بودجه تعاریف زیادی به‌عمل آمده است از جمله بودجه یک سند مالی مربوط به درآمدها و هزینه‌های دولت (ابراهیمی‌نژاد و فرج‌وند، ۱۳۸۲، ص ۷) یک طرح مالی است که نیازمندی‌های پولی دولت به طور کامل برای مدت محدودی برآورد می‌شود (فرزیب، ۱۳۸۲، ص ۷) بودجه یک برنامه کار است، یک پیش‌بینی است، یک مجوز است و می‌تواند یک معیار و یک ضابطه بخش کارایی دستگاه‌ها باشد (علوی طبری، ۱۳۸۶، ص ۸) بودجه‌بندی فرآیند.

تخصیص منابع محدود به نیازهای نامحدود است بنابراین در راه رسیدن به اهداف مطلوب ضرورت دارد به نحوی از هر یک از منابع محدود استفاده کرد که در تبدیل کل منابع به پول بتوان گفت با حداقل هزینه، حداکثر استفاده به‌عمل آمده است (آیت‌اللهی، ۱۳۷۴، ص ۱۱). سازمان‌ها به ۳ دلیل همواره به بودجه‌ریزی نیازمند هستند: ۱- نشان دادن مفهوم مادی برنامه ۲- شناساندن منابع مورد نیاز اجرای برنامه‌ها ۳- به دست آوردن معیارها سنجش، نظارت و کنترل نتیجه‌ها در مقایسه با برنامه‌ها (کیومرثی، ۱۳۸۷، ص ۲) بودجه‌ریزی مدیران را از آنچه باید انجام دهند و انتظاراتی که از آن‌ها می‌رود و اهدافی که باید به دنبال کنند آگاه می‌کند. این هدف‌دار بودن موجبات انگیزش آن‌ها را فراهم می‌کند (رابین، ۱۹۸۳، ص ۲۵).^۱

روش‌های مختلف بودجه‌ریزی (برآورد هزینه):

- ۱- بودجه متداول (سنتی): در این بودجه‌ریزی هزینه‌های هر دستگاه اجرایی به تفکیک فصول و مواد هزینه برآورد می‌شود. در این روش نوع و ماهیت هزینه‌ها نشان داده شده و مشخص نمی‌گردد که هر هزینه برای نیل به کدام هدف یا چه برنامه عملیاتی پیشنهاد شده است فقط عنوان دستگاه اجرایی مشخص می‌شود (رنگرز و خورشیدی، ۱۳۸۱، ص ۲۰۴).
- ۲- بودجه‌ریزی افزایشی: در این روش بودجه‌ریزان با قبول بودجه سال گذشته توجه را روی تغییرات افزایش متمرکز می‌کنند و مقداری افزایش نسبت به سال گذشته در نظر می‌گیرند (ابراهیمی‌نژاد و فرج‌وند، ۱۳۸۲، ص ۲۲۵).
- ۳- بودجه برنامه‌ای: بودجه‌ای است که در آن اعتبارات سازمان‌های دولتی بر حسب وظایف، برنامه‌ها و فعالیت‌هایی که آن‌ها باید در سال مالی اجرای بودجه برای نیل به اهداف خود انجام دهند، پیش‌بینی می‌شود، به عبارت دیگر، در بودجه برنامه‌ای مشخص می‌شود که دولت و دستگاه‌های دولتی در سال اجرایی بودجه اولاً چه اهداف، وظایف، و مقاصد و مصوباتی دارند و ثانیاً برای نیل به اهداف و مقاصد مذکور باید چه برنامه‌ها، عملیات و فعالیت‌هایی را با چه میزان اعتبارات انجام دهند (آرونسن، ۱۹۸۵، ص ۲۶۷).
- ۴- بودجه عملیاتی: بودجه عملیاتی در واقع مرحله پیشرفته‌تری از بودجه برنامه‌ای است که به شکل دقیق‌تر و روشن‌تری اجرای برنامه‌ها را از دیدگاه هزینه-فایده تجربه و تحلیل می‌کند و به جای این که توجه به اشیاء و خدماتی که دولت خریداری می‌کند معطوف شود، هزینه کارهایی که دولت باید انجام دهد برآورد می‌شود.
- بودجه برنامه‌ای بیشتر مربوط به طبقات بالاتر سلسله‌مراتب سازمان‌هاست. در حالی که در بودجه عملیاتی حدود و فعالیت طبقات پایین‌تر سلسله‌مراتب نیز مورد بررسی و پیش‌بینی بودجه‌ای قرار می‌گیرد. اساس بودجه عملیاتی به چهار اصل استوار است: الف) سیستم حسابداری قیمت تمام‌شده؛ ب) روش اندازه‌گیری؛ ج) نرم؛ د) استاندارد. با توجه به اینکه بودجه‌ریزی عملیاتی نقاط مثبت فراوانی دارد ولی ۲ نقطه ضعف نیز دارد. ابتدا سیستم حسابداری قیمت تمام‌شده که در عمده سازمان‌های دولتی وجود ندارد و دوم پیش‌بینی بعضی از انواع فعالیت‌های دولت و هم‌چنین قیمت تمام‌شده هر واحد در بعضی از خدمات دولت به‌طور دقیق امکان‌پذیر نیست (عزیزی، ۱۳۸۲، ص ۲۰۹).
- ۵- روش بودجه‌ریزی سیستم برنامه‌ریزی، طرح‌ریزی، بودجه‌ریزی^۲ با استفاده از این نظام می‌توان

1. Aronson, 1985, p. 267

2. Planning, Programming, Budgeting System (PPBS)

برنامه‌ریزی، طرح‌ریزی، بودجه‌ریزی، اطلاعات مدیریت، کنترل مدیریت و ارزشیابی برنامه‌ها را با هم مرتبط ساخت در عین حال نسبت به تجزیه و تحلیل نظام‌مند هر یک از عناصر تاکید کرد (مهندسی، ۱۳۵۶، ص ۶۳).

۶- بودجه‌ریزی بر مبنای صفر^۱ در این روش هر سازمان برای بودجه‌ریزی باید کلیه فعالیت‌های خود را اعم از قدیم یا جدید همانند یک برنامه یا فعالیت جدید از جنبه‌های مختلف مورد ارزیابی قرار دهد. بدین ترتیب نوعی تحوّل و نوسازی، فلسفه زیربنای این شیوه بودجه‌ریزی را تشکیل می‌دهد. این روش بودجه‌ریزی می‌تواند منابع بودجه و برنامه را به سوی فعالیت‌هایی با بهره‌وری بیشتر هدایت کند (لینچ، ۱۹۹۰، ص ۵۳).

بودجه‌ریزی در ایران، نیروی انتظامی و دانشگاه علوم انتظامی: از ابتدای بودجه‌ریزی در ایران یعنی پس از انقلاب مشروطه (سال ۱۲۸۹) تاکنون روش‌های گوناگونی از جمله روش سنتی، روش افزایشی و تا سال ۱۳۸۱ از روش بودجه‌ریزی برنامه‌ای استفاده می‌شد. از سال ۱۳۸۱ به بعد نظام بودجه‌ریزی کشور دست‌خوش تحول عظیمی گردید و به سفارش صندوق بین‌المللی پول، نظام بودجه‌ریزی به سمت بودجه‌ریزی عملیاتی سوق داده شد و ساز و کار بودجه‌ریزی در بخشنامه بودجه سال ۱۳۸۱ لحاظ گردید. در نتیجه کلیه سازمان‌ها و دستگاه‌های اجرایی کشور از جمله نیروی انتظامی از این امر مستثنی نبوده و نظام بودجه‌ریزی‌شان نیز به سوی بودجه‌ریزی عملیاتی متمایل گردید.

مقدمات بودجه‌ریزی در نیروی انتظامی به طور عمومی از اواخر تابستان و یا اوایل پائیز هر سال و پس از وصول بخشنامه بودجه کل کشور که توسط معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری به دستگاه‌های اجرائی از جمله نیروی انتظامی ابلاغ می‌گردد آغاز می‌شود. پس از ابلاغ بخشنامه بودجه، بومی کردن بخشنامه با لحاظ نمودن سیاست‌هایی برای ابلاغ به رده‌های مختلف ناجا از جمله دانشگاه علوم انتظامی آغاز می‌گردد.

سیاست‌گذاری را می‌توان اولین گام در تهیه و تنظیم بودجه سال آتی ناجا بر شمرده. سیاست‌گذاری سالیانه را می‌توان بر اساس اطلاعات، مستندات، اهداف، خط‌مشی‌ها به شرح ذیل ترسیم نمود:

- ◆ سیاست‌های کلی تعیین شده از سوی مقام معظم فرماندهی کل قوا؛
- ◆ سیاست‌های تعیین شده ستاد کل نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران؛
- ◆ سیاست‌های تعیین شده وزارت کشور؛

1. zero-base budgeting (ZBB)

2. Lynch, 1990, p.53

♦ فعالیت‌ها و پروژه‌های توسعه کشور که به نحوی با فعالیت‌ها و وظایف ناجا مرتبط می‌باشد؛

♦ تدابیر فرماندهی ناجا؛

♦ سیاست‌ها، اهداف و برنامه‌های مصوب سالیانه ناجا منبث از برنامه ۵ ساله ناجا و کشور؛

♦ اطلاعات اخذ شده از رده‌های ناجا؛

♦ سوابق سنوات قبل و سال جاری (جوادیان و علی‌پور، ۱۳۸۹، ص ۸۰).

دانشگاه علوم انتظامی مانند سایر دانشگاه‌های وزارت علوم تحقیقات و فناوری دارای ردیف بودجه‌ای مستقل می‌باشد ولی با توجه به شرایط خاصی که دارد به غیر از بودجه مربوط از ردیف اصلی بودجه ناجا نیز استفاده می‌نماید.

در حال حاضر بودجه دانشگاه علوم انتظامی از دو ردیف بودجه‌ای ۱۰۶۰۰۰ و ۱۰۶۰۰۹ که اولی ردیف اصلی بودجه نیروی انتظامی بود و بودجه کلیه رده‌های ناجا از آن طریق تأمین می‌شود و طبعاً تأمین‌کننده بخشی از بودجه دانشگاه نیز می‌باشد و دومی ردیف ۱۰۶۰۰۹ ردیف بودجه‌ای مختص دانشگاه علوم انتظامی (همانند سایر دانشگاه‌ها) می‌باشد تشکیل گردید و دارای چهار برنامه می‌باشد:

♦ برنامه آموزش‌های کارشناسی؛

♦ برنامه راهبرد امور امنیتی و انتظامی؛

♦ برنامه فناوری اطلاعات و مدیریت امنیت انتظامی؛

♦ برنامه تحقیقات و توسعه تجاری و صنعتی (جوادیان، ۱۳۸۴، ص ۸۳۶)

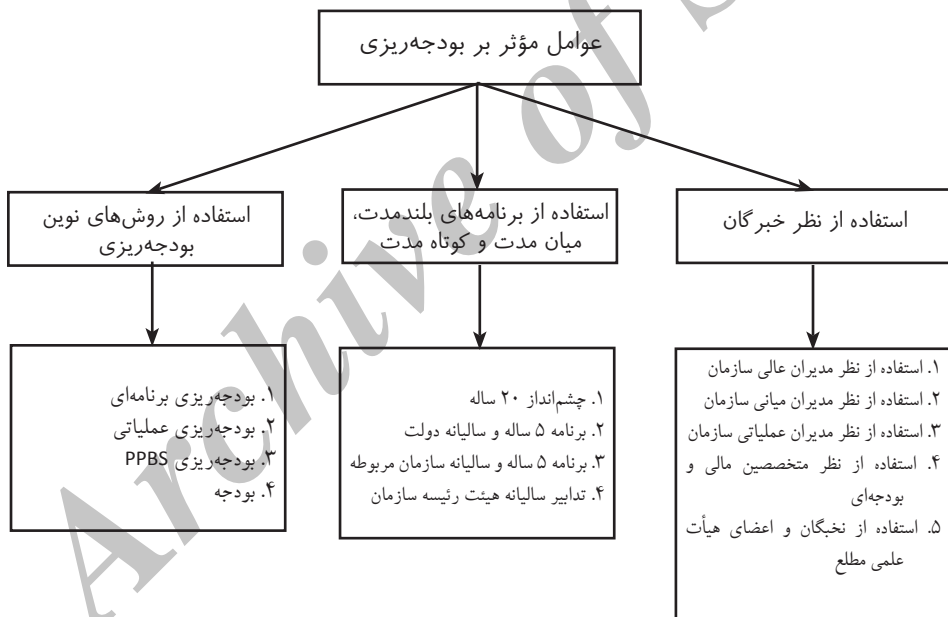
شاید در ابتدا این‌طور به نظر برسد که چون دانشگاه علوم انتظامی مانند سایر دانشگاه‌های کشور دارای ردیف بودجه مستقلی می‌باشد پس در سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، تنظیم و اجرای بودجه مستقل از نیروی انتظامی عمل می‌کند و بودجه‌ریزی خود را بر اساس اهداف دانشگاه که همانا تربیت افسران کارآمد و توانست تنظیم می‌نماید. ولی در عمل این‌گونه نیست. نظام بودجه‌ریزی نیروی انتظامی به گونه‌ای است که کلیه رده‌ها از جمله دانشگاه علوم انتظامی بایستی از بخشنامه بودجه ناجا پیروی کنند و سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی کلان ناجا برای همه رده‌ها لازم اجرا می‌باشد و بودجه دانشگاه بر آن اساس تنظیم می‌شود. پس در این شرایط از استقلال بودجه‌ریزی خبری نیست. به نظر می‌رسد عدم استقلال در سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و بودجه‌ریزی در دانشگاه علوم انتظامی و بودجه‌ریزی از بالا به پایین در ناجا به گونه‌ای دانشگاه را از استقلال نظام بودجه‌ریزی که سایر دانشگاه‌های کشور کم و بیش از آن برخوردارند، مستثنی نموده و باعث کاستی‌هایی در اجرای اهداف دانشگاه خواهد شد. و باید در پی راهی برای اصلاح آن بود.

سیستم اداری سازمان‌های دولتی ایران به گونه‌ای است که سازمان‌های زیر مجموعه یک دستگاه

اجرائی بایستی به طور کامل از سیاست‌ها و برنامه‌ها و بودجه‌ریزی مقامات بالاتر پیروی کنند. ولی با توجه به اینکه معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور که در گذشته با عنوان سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی برای هر یک از دانشگاه‌های وابسته به وزارت علوم مانند سایر وزارت‌خانه‌ها و یا دستگاه اجرائی ردیف بودجه مستقلی در نظر می‌گرفت بحث استقلال در برنامه‌ریزی و بودجه‌ریزی آن‌ها مطرح بوده و از طرفی چون بودجه‌ریزی در اصل همان برنامه‌های یک سازمان است پس سیاست‌گذاری و برنامه‌های مستقلی دارد به بیانی می‌توان گفت استقلال در ردیف بودجه‌ای یعنی استقلال در برنامه‌ها و سیاست‌های یک سازمان.

فرضیه تحقیق: بودجه‌ریزی فعلی دانشگاه علوم انتظامی از کارایی لازم برخوردار نیست.

الگوی تحقیق:

روش

تحقیق حاضر از نظر کنترل شرایط پژوهش یک بررسی پیمایشی است. همچنین از نظر هدف یک بررسی کاربردی است. جامعه آماری این تحقیق را روسای دانشکده‌های تابعه، اعضای هیئت علمی آگاه با تجربه اجرائی، مسئولین و کارشناسان بودجه و مالی دانشگاه و دانشکده‌های تابعه به تعداد ۴۲ نفر تشکیل می‌دهند که کلیه این افراد کم و بیش در تهیه و تنظیم و اجرای بودجه سالیانه دانشگاه مشارکت دارند و اطلاعات

به نسبت خوبی از چگونگی روش بودجه ریزی سالیانه دانشگاه، نحوه اجر و نقاط ضعف و قوت آن دارند. در این تحقیق به علت محدودیت، نفرات جامعه آماری به صورت تمام شمار انتخاب گردیدند. برای تجزیه و تحلیل نتایج تحقیق از آزمون t استفاده گردید. جمع آوری اطلاعات اولیه از طریق مطالعه کتب، مقاله ها، پایان نامه ها، پرسشنامه و جست و جو در اینترنت بوده است. پرسشنامه به دو بخش تقسیم گردید. بخش اول ۹ سؤال مطرح شد تا میزان کارایی بودجه دانشگاه مورد سنجش قرار گیرد. در بخش دوم نیز ۸ سؤال مطرح شد و نظر پاسخ دهندگان در خصوص چگونگی اصلاح بودجه فعلی دانشگاه اعلام گردید. برای بررسی روایی پرسشنامه تعداد ۱۰ پرسشنامه به کارشناسان خبره ارائه گردید و خبرگان پس از مطالعه اصلاحاتی پیشنهاد نمودند که اصلاحات اعمال شد. برای بررسی پایایی بعد از جمع آوری پرسشنامه نهایی آلفای کرونباخ ($\alpha=0/083$) برآورد گردید.

یافته ها

یافته های تحقیق شامل تحلیل توصیفی و استنباطی داده های مربوط به اطلاعات پرسشنامه و فرضیه می باشد. در این تحقیق از میان ۳۷ نفر از ۴۲ پاسخ دهندگان بخش اول در خصوص کارایی بودجه ریزی دانشگاه علوم انتظامی، بودجه دانشگاه را کارا ندانستند و فقط ۵ نفر آن را کارا می دانند. بدین منظور بخش دوم پرسشنامه یعنی نظرات اصلاحی پرسشنامه توسط ۳۷ نفر که به کارایی بودجه ریزی دانشگاه علوم انتظامی پاسخ منفی داده بودند، تکمیل گردید.

یافته های توصیفی: توزیع فراوانی شرکت کنندگان به صورت مختصر بر حسب محل سازمانی که دارای بالاترین فراوانی بوده اند در جدول ۱ آمده است.

جدول ۱. فراوانی محل های سازمانی

جمع	کارشناسان و بودجه و مالی دانشگاه و دانش کدها	مسئولین بودجه و مالی دانشگاه و دانش کدها	روسای دانشکده ها و اعضای هیئت علمی	فراوانی
۴۲	۱۷	۱۴	۱۱	
۱۰۰	۴۰/۵	۳۳/۳	۲۶/۲	درصد خالص

تعداد افراد پاسخ دهنده با محل های مختلف سازمانی در قالب جدول نمایش داده شده است و بیانگر آن است که بیشترین فراوانی به کارشناسان بودجه و مالی دانشگاه (۱۷ نفر) اختصاص دارد.

آزمون فرضیه: فرضیه در خصوص عدم کارایی بودجه ریزی در دانشگاه علوم انتظامی است که تحلیل آن به شرح ذیل می باشد:

سؤال‌های نه‌گانه:

۱. تنظیم بودجه دانشگاه بر اساس بخشنامه بودجه ناجا تا چه حد موفق بوده است؛
۲. بودجه فعلی تا چه حد در هماهنگی بخش‌های مختلف دانشگاه موفق بوده است؛
۳. تا چه میزان از عملکرد بودجه‌ای سال‌های گذشته برای رسیدن به اهداف دانشگاه در سال‌های آتی استفاده شده است؛
۴. بودجه فعلی تا چه میزان در راستای برنامه‌های بلندمدت دانشگاه است؛
۵. به نظر شما دانشگاه تا چه میزان در بودجه‌ریزی سالیانه برای رسیدن به اهداف خود (مستقل از ناجا) عمل می‌کند؛
۶. بودجه فعلی تا چه میزان کنترل عملکرد رده‌های دانشگاه را دارد؛
۷. بودجه‌ریزی، چه میزان اطلاعات برای برنامه‌ریزی بلندمدت دانشگاه در اختیار مدیران قرار می‌دهد؛
۸. به چه میزان از روش‌های نوین در بودجه‌ریزی در دانشگاه (مستقل از بودجه ناجا) استفاده شده است؛
۹. به چه میزان دانشکده‌ها در بودجه‌ریزی دانشگاه نقش دارند.

جدول ۲. درصد فراوانی پاسخ به سؤال‌ها فرضیه (سؤال‌های نه‌گانه)

شماره سؤال	زیاد و خیلی زیاد	متوسط	کم و خیلی کم	ناموفق - موفق
۱	۳۱/۵	۵۹/۳	۹/۳	ناموفق
۲	۱۸/۵	۵۱/۹	۲۹/۶	ناموفق
۳	۳۱/۵	۲۴/۱	۴۴/۴	ناموفق
۴	۲۰/۴	۳۳/۳	۴۶/۳	ناموفق
۵	۱۳	۴۲/۶	۴۴/۴	ناموفق
۶	۱۳	۴۸/۱	۳۸/۹	موفق
۷	۱۸/۵	۳۷	۴۴/۴	ناموفق
۸	۲۲/۲	۳۵/۲	۴۲/۶	ناموفق
۹	۵۷/۴	۱۸/۵	۲۴/۱	موفق

با توجه به اینکه پاسخ‌دهندگان از ۹ سؤال ارائه شده در خصوص کارایی بودجه دانشگاه ۷ مورد را ناموفق دانسته و فقط ۲ مورد را موفق می‌دانند، می‌توان نتیجه گرفت که بودجه‌ریزی در دانشگاه علوم انتظامی از کارایی لازم برخوردار نیست و بدین ترتیب فرضیه اثبات می‌شود.

بررسی نتایج پاسخ‌دهندگان به شاخص‌های بودجه مطلوب: در بخش دوم پرسشنامه از پاسخ‌دهندگان

خواسته شده در صورتی که نظرشان در بخش اول تأیید عدم کارایی بودجه‌ریزی در دانشگاه علوم انتظامی است به ۸ پرسش این بخش، «تأثیر موارد پیشنهادی در اصلاح بودجه‌ریزی دانشگاه» پاسخ دهند و همچنین از آنان خواسته شد پس از پاسخ به ۸ سؤال عنوان شده سایر دلایلی را که به نظرشان باعث کارا شدن بودجه‌ریزی دانشگاه می‌گردد بیان نمایند. (ضمناً اولویت‌بندی امتیازات از ۱ تا ۵ می‌باشد).

جدول ۳. فراوانی پاسخ‌دهندگان به بخش دوم پرسشنامه

میانگین	امتیاز					سؤال
	۱	۲	۳	۴	۵	
	فراوانی	فراوانی	فراوانی	فراوانی	فراوانی	
۳/۷۹۵	۱	۴	۱۱	۱۴	۱۲	۱
۴/۰۰۰	-	۳	۷	۲۰	۱۲	۲
۳/۹۳۱	-	۴	۷	۲۰	۱۱	۳
۳/۸۱۸	-	۳	۱۵	۹	۱۵	۴
۳/۸۸۶	-	۸	۷	۱۰	۱۷	۵
۳/۷۰۴	۱	۵	۸	۲۰	۸	۶
۳/۸۱۸	۱	۶	۶	۱۷	۱۲	۷
۳/۷۷۲	۱	۴	۸	۲۰	۹	۸

برابر مندرجات جدول ۳ براساس پرسشنامه‌های ارائه شده و پاسخ‌های ارسالی میانگین هر یک از سؤال‌ها در ستون آخر درج گردید.

جدول ۴. اولویت‌بندی پاسخ‌ها

اولویت	میانگین	انحراف معیار	موارد پیشنهادی	
۱	۴/۰۰۰۰	۰/۸۶۲۶۶	پیش‌بینی بودجه بر اساس برنامه سالیانه دانشگاه نه صرفاً برنامه‌های ناجا	۱
۲	۳/۹۳۱۸	۰/۸۹۹۵۵	حمایت از بودجه‌ریزی مستقل برای دانشگاه	۲
۳	۳/۸۸۶۴	۱/۱۴۵۵۹	تنظیم برنامه‌های بلندمدت، میان‌مدت و کوتاه‌مدت برای دانشگاه و تنظیم بودجه سالیانه بر آن اساس	۳
۴	۳/۸۱۸۲	۱/۰۸۴۱۹	تخصیص بودجه متناسب با حجم فعالیت	۴
۴	۳/۸۱۸۲	۱/۰۸۴۱۹	استفاده از فنون پیشرفته در تهیه و تنظیم بودجه	۵
۵	۳/۷۹۵۵	۱/۰۴۷۲۵	درک صحیح از شرایط سازمانی و عوامل خارج سازمان	۶
۶	۳/۷۷۲۷	۰/۹۶۱۱۹	درک نقش حساس بودجه در فرآیند مدیریت	۷
۷	۳/۷۰۴۵	۰/۹۷۸۳۶	سادگی و قابل فهم بودن نحوه تنظیم بودجه	۸

بر اساس داده‌های جدول ۴ بالاترین و یا اولین اولویت مربوط به پیشنهاد شماره ۲ یعنی پیش‌بینی بودجه بر اساس برنامه سالیانه دانشگاه نه صرفاً برنامه‌های ناجا با میانگین ۴/۰۰۰ بوده و پاسخ‌دهندگان آن را به‌عنوان اولین اولویت دانستند.

در خصوص اولویت دوم پیشنهاد شماره ۳ یعنی حمایت از بودجه‌ریزی مستقل برای دانشگاه با میانگین ۳/۹۳۱۸ را ذکر نمودند.

سومین اولویت مربوط به پیشنهاد شماره ۵ یعنی تنظیم برنامه‌های بلندمدت، میان‌مدت و کوتاه‌مدت برای دانشگاه و تنظیم بودجه سالیانه بر آن اساس با میانگین ۳/۸۸۶۴ عنوان گردید.

در خصوص چهارمین اولویت پیشنهاد شماره ۴ یعنی تخصیص بودجه متناسب با حجم فعالیت و پیشنهاد شماره ۷ یعنی استفاده از فنون پیشرفته در تهیه و تنظیم بودجه هر دو با میانگین ۳/۸۱۸۲ به‌عنوان اولویت چهارم در بینه‌نمودن بودجه دانشگاه عنوان گردیدند.

در خصوص پنجمین اولویت پیشنهاد شماره ۱ یعنی درک صحیح از شرایط سازمانی و عوامل خارج سازمان با میانگین ۳/۷۹۵۵ ذکر گردید.

در خصوص ششمین اولویت پیشنهاد شماره ۸ یعنی درک نقش حساس بودجه در فرآیند مدیریت با میانگین ۳/۷۷۲۷ به‌عنوان اولویت ششم پاسخ داده شد.

در خصوص هفتمین اولویت پیشنهاد شماره ۶ یعنی سادگی و قابل فهم بودن نحوه تنظیم بودجه با میانگین ۳/۷۰۴۵ عنوان گردید.

بحث و نتیجه‌گیری

بر اساس مطالب ارائه شده می‌توان به این نتیجه رسید که با توجه به محدودیت‌هایی که در امر بودجه‌ریزی در دانشگاه علوم انتظامی وجود دارد و عمده دلیل آن هم نظام برنامه‌ریزی و بودجه‌ریزی از بالا به پایین که در سازمان‌های دولتی ایران از جمله نیروی انتظامی جاری و ساری است، دانشگاه را از حالت استقلال در امر بودجه‌ریزی که عمده دانشگاه‌های کشور از آن بهره‌مندند، بی‌بهره نمود. و این موضوع باعث می‌شود دانشگاه فاقد یک طرح بلندمدت، میان‌مدت و کوتاه‌مدت اجرایی باشد؛ چون اجرایی شدن برنامه‌های عنوان شده نیازمند اعمال آن در بودجه‌ریزی‌های سالیانه می‌باشد که عدم استقلال بودجه‌ریزی و پیروی محض از بخشنامه بودجه ناجا اجرای این برنامه‌ها را با مشکل مواجه می‌گرداند. (البته این برنامه‌ها در ناجا وجود دارد و عموماً نیز اعمال می‌شود و برای دانشگاه نیز کم و بیش پیش‌بینی شده‌اند ولی در زمان بودجه‌ریزی سالیانه هیچ توجه‌ای به آن‌ها نمی‌شود و فقط بر اساس بخشنامه بودجه ناجا عمل می‌شود).

با توجه به اینکه دانشگاه علوم انتظامی زیر مجموعه نیروی انتظامی است شاید در عمل نتوان سیاست‌ها و تدابیر ناجا را نادیده گرفت و در صورت استقلال محض بودجه‌ریزی، دانشگاه به صورت یک سازمان مستقل در خواهد آمد. بدین منظور پیشنهاد می‌شود برنامه ۵ ساله دانشگاه منبعث از برنامه بلندمدت ناجا (۲۰ ساله) میان مدت (۵ ساله) هم‌چنین سیاست‌گذاری‌های وزارت کشور، ستاد کل و وزارت علوم باشد و سپس برنامه‌های سالیانه دانشگاه منبعث از برنامه ۵ ساله خودش تعریف شود و سپس با ردیف مستقل که از طریق معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور در اختیار دانشگاه قرار داده بودجه‌ریزی سالیانه را انجام دهد که به نظر می‌رسد این گونه اجرا از طرفی سیاست‌گذاری‌های کلان ناجا در خصوص تربیت افسران را اجرا خواهد نمود و از طرف دیگر دانشگاه با فراغ بال و بدون اعمال سلیقه‌های سالیانه مسئولان با بودجه‌ریزی تقریباً مستقل به اهداف عالی خود که همانا تربیت افسران کارآمد و توانا برای کشور است می‌پردازد.

منابع

منابع فارسی:

- آیت‌اللهی، علی‌رضا (۱۳۷۴). *اصول برنامه‌ریزی*. تهران: مرکز آموزش مدیریت دولتی.
- ابراهیمی‌نژاد، مهدی (۱۳۸۳). *اصول تهیه و تنظیم و کنترل بودجه*. کرمان: دانشگاه شهید باهنر کرمان.
- ابراهیمی‌نژاد، مهدی؛ فرج‌وند، اسفندیار (۱۳۸۲). *بودجه از تنظیم تا کنترل*. تهران: سمت.
- جوادیان، رضا؛ ولی‌پور، علی‌اصغر (۱۳۸۹). *بودجه مالی در ناجا*. تهران: دانشگاه علوم انتظامی.
- جوادیان، رضا (۱۳۸۴). *بودجه‌بندی آمادی در یگان‌های نظامی و انتظامی*. تهران: جام جم.
- رنگریز، حسن؛ خورشیدی، غلامحسین (۱۳۸۱). *مالیه عمومی و تنظیم خط‌مشی مالی دولت*. تهران: شرکت چاپ و نشر بازرگانی.
- عزیزی، غلامرضا (۱۳۸۲). *فراگرد تنظیم و کنترل بودجه دولتی*. تهران: شهر آشوب.
- علوی طبری، سیدحسن (۱۳۸۶). *اصول تنظیم و کنترل بودجه دولتی*. تهران: دانشگاه الزهراء.
- فرزیب، علیرضا (۱۳۸۲). *بودجه‌ریزی دولتی ایران*. تهران: مرکز آموزش مدیریت دولتی.
- مهندسی، ابوطالب (۱۳۵۶). *مالیه عمومی*. تهران: کتابخانه فروردین.

منابع انگلیسی:

- Aronson, J. R. (1985). *Public finance*. New York: McGraw-Hill.
- Lynch, T. D. (1990). *Public Budgeting in America* (3d ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Rabin, J. (1983). *Handbook on public budgeting and financial management*. Marcel Dekker, Inc.

